

Kijkwijzer 'leermiddelenbeleid' voor directies en beleidsteams

Reflecteren over het eigen beleid is kenmerkend voor kwaliteitsontwikkeling. Werken met een kijkwijzer past binnen het [referentiekader voor onderwijskwaliteit](#): K1, K2, K3 en BL7.

Deze kijkwijzer maakt deel uit van een drieluik met het oog op het bewust en geïnformeerd omgaan met leermiddelen.

De kijkwijzer voor directies en beleidsteams bevat vragen rond o.m. het keuzeproces, de verticale afstemming, de rol van de vakgroep, het kostenplaatje van leermiddelen. Het is een ondersteunend document. Niet alle vragen moeten chronologisch worden doorlopen. De reflectie kan aanzetten om het leermiddelenbeleid te optimaliseren.

1 Beleid leermiddelen

- In welke mate is er op school een beleid inzake leermiddelen?
- Wat is de huidige situatie?
  - In welke mate heeft de school een procedure om leermiddelen te kiezen?
  - Indien er een procedure is, is ze dan:
    - Transparant?
    - Voldoende gekend?
    - Consequent toegepast?
    - Bron van tevredenheid of eerder van ergernis?
- Waarin ligt de sterkte van het huidige beleid inzake leermiddelen kiezen?
  - Waaraan merken leraren of vakgroepen dat?
- Waarin kan het leermiddelenbeleid nog groeien?
  - Waarop baseer je je?

2 Soorten leermiddelen

- Welke leermiddelen zet de school vooral in? Voorbeelden: zelf ontwikkeld materiaal, leerwerkboeken, handboeken, digitaal materiaal ...
  - Is er een constante in de keuze?
  - Welke criteria hanteert de school?
  - Maakt de school daarbij een onderscheid tussen vakken, graden, finaliteiten, domeinen ...?

- Stimuleert het schoolbeleid leraren tot het ontwikkelen van eigen cursusmateriaal of extra oefenmateriaal bij een leermiddel?
  - Waarom wel, waarom niet?
  - Voor welke vakken in welke studierichtingen gebeurt het wel/niet?
- Welk beleid hanteert de school m.b.t. het gebruik van software en digitale tools, al dan niet open source?

3 Faciliteren van de keuze van leermiddelen

- Stelt de school inkijkexemplaren ter beschikking van de vakgroepen?
- Hoe brengt de school expertise en ervaringen rond leermiddelen uit andere scholen tot bij vakgroepen?
- In hoeverre houdt de school rekening met elementen uit de basisscreening van leermiddelen door de pedagogische begeleidingsdienst?
- Hoe stimuleert de school dat de vakgroep de mogelijkheden van nieuw gepubliceerde leermiddelen onderzoekt?
- Welke (kwaliteits)criteria reikt de school aan vakgroepen aan om het keuzeproces te ondersteunen? Prioriteert ze bepaalde (kwaliteits)criteria? In elke mate laat ze vakgroepen eigen (kwaliteits)criteria aanvullend prioriteren?

4 Vakgroepwerking horizontaal en verticaal

- Welk beleid voert de school met betrekking tot afspraken in de vakgroep over leermiddelen?
  - Kan elke vakgroep autonoom leermiddelen kiezen of bakent de school af door bijvoorbeeld binnen eenzelfde vakgebied, domein, of vakkencluster te kiezen voor eenzelfde uitgeverij?
  - Als er vanuit het beleid wel of geen aansturing is rond het keuzeproces: welke voor- en nadelen heeft deze aansturing of het ontbreken ervan? Bv. didactisch, qua kostenbeheersing, voor de autonomie van de leraar/vakgroep, de verticale samenwerking ...
  - In welke mate staat de school toe dat de ene vakleraar een handboek gebruikt en de parallelcollega met een eigen cursus werkt?
- Wat als de vakgroep geen consensus bereikt over de keuze van het leermiddel?
  - Waarop kan de vakgroep terugvallen om toch te komen tot een beslissing?
- Houdt de school rekening met de input van andere vakgroepen binnen de school over een leermiddel van een bepaalde uitgeverij?

5 Kostenbewuste school

- Welk beleid hanteert de school op het vlak van duurzaam en kostenbewust werken met leermiddelen?
- Wie bepaalt welke documenten worden afgedrukt: de vakgroep, de leraar, de leerling ...? Als leerlingen zelf kunnen beslissen welke documenten ze afdrukken, kan dat dan ook op school of enkel thuis?
- Zijn er afspraken op school over de houdbaarheid van de leermiddelen?

6 Evalueren van leermiddelen

- Is er een tussentijdse evaluatie gepland over de mate waarin gebruikte leermiddelen:
  - effectief zijn voor het realiseren van de leerplandoelen?
  - in voldoende mate worden gebruikt?
- Hoe en op basis van welke criteria verloopt dergelijke tussentijdse evaluatie?
  - Schoolbreed, vakgroep per vakgroep, elke leraar apart?
  - Samen met leerlingen en ouders?
  - Samen met vakbegeleiders of andere kritische vrienden?
  - Aan de hand van vooraf afgesproken of gekende criteria?
  - Met inzet van bepaalde werkvormen (bijvoorbeeld: bevraging, focusgesprek, spreekuur ...)?
- Wat als blijkt dat:
  - het handboek te vaak niet leerplangebonden zaken aanreikt?
  - grote delen van het leermiddel niet worden behandeld in de les?
  - er nog veel kopieën worden genomen?

Referenties

Bellens, K., Byls, H., Van Assche, J., Kirschner, P. A., & Verachtert, P. (2022). [Wijze Lessen voor het ontwikkelen, kiezen en gebruiken van leermiddelen in het leerplichtonderwijs](#): handleiding bij een kader voor didactische kwaliteit van leermiddelen. Thomas More Hogeschool

[MILK-light](#) - Centrum voor leermiddelenadvies

[Naar een kwaliteitsalliantie](#) (2022). Departement onderwijs en vorming

